

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 125/06-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho, o sťažnosti V. Ď., B., zastúpenej advokátom JUDr. M. C., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 90/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. Ď. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 90/97 p o r u š e n é b o l o .

2. V. Ď. p r i z n á v a finančné zadostučinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 125/06-11 z 27. apríla 2006 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť V. Ď., B. (ďalej len „sťažovateľka“) zastúpenej advokátom JUDr. M. C., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 90/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 2. septembra 1997 okresnému súdu žalobu o priznanie mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorou sa domáhala zvýšenia náhrady za bolesť a trvalé následky, ktoré utrpela pri pracovnom úraze. Do podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie právoplatne skončené, aj keď vo veci už bolo rozhodnuté rozsudkom, ktorý okresný súd vyhlásil na pojednávaní 21. marca 2005. Sťažovateľka namieta, že ani po uplynutí viac ako ôsmich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia napriek viacerým urgenciám (žiadosťami z 23. mája 2005, 5. septembra 2005, 19. októbra 2005 a 18. novembra 2005) nebolo vypracované a sťažovateľke doručené písomné vyhotovenie rozsudku okresného súdu.

Sťažovateľka poukazuje na zdĺhavý postup okresného súdu, keď po podaní žaloby sa prvé pojednávanie uskutočnilo po viacerých urgenciách 31. januára 2000. Dňa 3. septembra 2001 okresný súd konanie prerušil z dôvodu vyhlásenia konkurzu na majetok odporcu. Na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Bratislave uznesenie okresného súdu o prerušení konania 27. marca 2002 zrušil. Ďalšie pojednávanie sa konalo 30. apríla 2003, na ktorom bolo nariadené znalecké dokazovanie. Sťažovateľka podaniami z 3. septembra 2003 a 5. októbra 2004 urgovala postup okresného súdu. Po podaní znaleckého posudku sa uskutočnilo pojednávanie 16. marca 2005, ktoré bolo odročené za účelom vyhlásenia

rozsudku na 21. marec 2005. Rozsudok bol vyhlásený 21. marca 2005, avšak do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nebol sťažovateľke doručený.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľky V. Ď. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn.: 28 C 90/97 bolo porušené.

Prikazuje sa, aby OS Bratislava III vo veci neodkladne konal bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 80 000 Sk, ktoré je OS Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie a predsedu okresného súdu aj na vyjadrenie k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľky ústavnému súdu oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní a zároveň oznámil, že rozsudok okresného súdu z 21. marca 2005 bol právnenému zástupcovi sťažovateľky doručený 17. januára 2006 a nadobudol právoplatnosť 18. februára 2006.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 3. augusta 2006 oznámil, že netrvá na ústnom prejednaní veci a uviedol, že nenamieta skutkové okolnosti uvádzané sťažovateľkou, pričom poukázal na to, že ide o zložitú vec, v ktorej bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie. V prílohe predložil vyjadrenie zákonnej sudkyne.

Vo vyjadrení zákonnej sudkyne sa uvádza:

„Rozsudok vo veci pracovnoprávneho sporu navrhovateľky bol vyhlásený dňa 21. 03. 2005.

Písomne bol vypracovaný a vyexpedovaný na doručenie účastníkom konania dňa 13. 01. 2006.

Dôvodom, pre ktorý rozsudok nebol písomne vyhotovený a odoslaný účastníkom v lehote 30 dní odo dňa jeho vyhlásenia (do 20. 04. 2005), bola predovšetkým náročnosť rozhodnutia vzhľadom na predmet sporu – mimoriadne zvýšenie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku pracovného úrazu a z toho vyplývajúci rozsah vykonaných dôkazov, popísania skutkových zistení a odôvodnenia právneho posúdenia a priznanej výšky odškodnenia.

Ďalším dôvodom, z môjho pohľadu nemenej podstatným, je pracovná zaťaženosť, nakoľko súdne oddelenie, ktoré vybavujem predstavuje viac ako 500 nevybavených sporov, z toho 160 nad päť rokov a prevažne ide o pracovnoprávnu agendu, pričom v značnej časti prípadov sa jedná o spory náročné na dokazovanie, v celom rozsahu pracovnoprávných vzťahov a im obdobných vzťahov podľa osobitných predpisov, s potrebou aplikácie viacerých pracovnoprávných a súvisiacich predpisov, ktoré za obdobie posledných dvoch rokov boli zásadným spôsobom menené a doplňované a tento stav, na ktorý som opakovane upozorňovala (§ 30 ods. 4 za bodkočiarkou zákona č. 385/2000 Z. z.), čo ovplyvňuje aj možnosť sústredene, systematicky a dôsledne vykonávať prácu tak, aby bola vylúčená možnosť vzniku prietáhov z dôvodov, ako sa stalo v tomto prípade. Napokon čiastočne prispeli k predĺženiu doby napísania rozsudku aj dôvody technického charakteru – sťahovanie súdu do nových priestorov v mesiacoch júl, august 2005.“

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 28 C 90/97 ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania:

1. Dňa 2. septembra 1997 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľky, ktorou sa domáhala mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 1 630 485 Sk s úrokom z omeškania v dôsledku pracovného úrazu.
2. Okresný súd vyzval 13. júla 1998 žalovaného na vyjadrenie k žalobe a 28. decembra 1998 vyzval vedľajšieho účastníka na vyjadrenie k žalobe a k vyjadreniu žalovaného. Okresný súd 5. februára 1999 zaslal právnemu zástupcovi sťažovateľky a žalovanému vyjadrenie vedľajšieho účastníka.
3. Na pojednávaní 31. marca 2000 právny zástupca sťažovateľky vzal späť žalobu v rozsahu 89 887,50 Sk a v časti o úroky z omeškania. Pojednávanie bolo odročené

na neurčito s tým, že právny zástupca sťažovateľky predloží aktuálne lekárske správy o zdravotnom stave sťažovateľky. Lekárske správy boli predložené 14. júna 2000.

4. Okresný súd 3. septembra 2001 prerušil konanie z dôvodu vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného.
5. Dňa 1. októbra 2001 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky proti uzneseniu o prerušení konania. Okresný súd 12. decembra 2001 predložil spis odvolaciemu súdu.
6. Odvolací súd uznesením č. k. 15 Co 499/01 z 27. marca 2002 zrušil uznesenie okresného súdu o prerušení konania. Spis bol okresnému súdu doručený 9. apríla 2002.
7. Pojednávanie z 30. apríla 2003 okresný súd odročil na neurčito za účelom ustanovenia znalca z odboru chirurgie.
8. Uznesením z 2. júna 2004 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie a 28. júla 2004 zaslal spis znalcovi. Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 4. októbra 2004.
9. Pojednávanie zo 16. marca 2005 okresný súd odročil za účelom vyhlásenia rozsudku na 21. marec 2005.
10. Na pojednávaní 21. marca 2005 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľke náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 637 312,50 Sk a trovy konania, v časti žaloby o sumu 89 887,50 Sk a úroky z omeškania konanie zastavil a vo zvyšku žalobu zamietol.
11. Dňa 13. januára 2006 okresný súd odoslal rozsudok účastníkom konania. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 18. februára 2006.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 76/03, II. ÚS 219/04, IV. ÚS 365/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, III. 111/02) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o návrhu na priznanie mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V tomto type konania je spravidla nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie pre posúdenie rozsahu poškodenia zdravia, jeho príčinnej súvislosti s utrpým úrazom, ako aj určenia bodového ohodnotenia zdravotného poškodenia. Potreba znaleckého dokazovania neznamena vždy bez ďalších okolností skutkovú zložitosť veci. V posudzovanom konaní vedľajší účastník uznal právny základ uplatneného nároku a posudok o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia, ktorý predložila sťažovateľka. Nesúhlasil však s mimoriadnym zvýšením odškodnenia v uplatnenom rozsahu, čím bol vymedzený rozsah dokazovania v namietanom konaní. Na základe obsahu predloženého spisu ústavný súd nehodnotí vec ako právne zložitú, určitú faktickú zložitosť konania podmienenú vykonaním znaleckého dokazovania však uznáva. Zároveň zdôrazňuje, že povaha veci si vyžadovala osobitnú rýchlosť konania.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd zhodnotil, že sťažovateľka v priebehu celého konania vystupovala aktívne, poskytla súdu potrebné podklady, riadne a včas sa dostavila na

vyšetrenie k ustanovenému znalcovi, opakovane urgovala postup súdu. Správanie sťažovateľky teda nebolo príčinou namietanej dĺžky konania.

3. Preskúmaním spisu sp. zn. 28 C 90/97 ústavný súd zistil, že celé konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi, ktoré boli spôsobené opakovanou viacmesačnou nečinnosťou okresného súdu.

Prvý úkon vo veci (doručenie žaloby žalovanému) urobil okresný súd po desiatich mesiacoch od začatia konania (13. júla 1998). Po doručení vyjadrenia žalovaného (6. augusta 1998) poslal žalobu na vyjadrenie vedľajšiemu účastníkovi o viac ako štyri mesiace (28. decembra 1998). Od doručenia vyjadrenia vedľajšieho účastníka pristúpil okresný súd k nariadeniu pojednávania až o ďalších trinásť mesiacov (15. februára 2000). Po tom, ako právny zástupca sťažovateľky predložil okresnému súdu aktuálne lekárske správy o zdravotnom stave sťažovateľky (14. júna 2000), ďalší úkon okresného súdu nasledoval o štrnásť mesiacov (3. septembra 2001), keď vydal uznesenie o prerušení konania, ktoré následne odvolací súd na základe odvolania sťažovateľky zrušil. Po vrátení spisu z odvolacieho súdu (9. apríla 2002) okresný súd nariadil ďalšie (v poradí druhé) pojednávanie po viac ako desiatich mesiacoch (21. februára 2003), keď dovtedy len doručoval rozhodnutie odvolacieho súdu o zrušení uznesenia o prerušení konania. Napriek tomu, že pojednávanie súd 30. apríla 2003 odročil za účelom ustavenia znalca, znalecké dokazovanie nariadil až o trinásť mesiacov (2. júna 2004). Po doručení znaleckého posudku okresný súd postupoval v zásade plynulo a 21. marca 2005 vyhlásil rozsudok. Účastníkom konania však rozsudok doručoval až o takmer desať mesiacov (13. januára 2006) po jeho vyhlásení.

Z uvedeného vyplýva, že konanie okresného súdu trvalo viac ako osem a pol roka a z tohto obdobia prevažnú časť tvoria zbytočné priet'ahy spočívajúce v jeho nečinnosti. Ústavný súd preto konštatoval, že okresný súd týmto postupom porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie okresného súdu sp. zn. 28 C 90/97 bolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, neprichádzalo do úvahy, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v označenom konaní v ďalšom období konať bez zbytočných prieťahov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie 80 000 Sk z dôvodu viac ako osemročnej dĺžky konania a neodôvodnených prieťahov, v ktorých súd pokračoval aj po vyhlásení rozsudku napriek opakovaným urgenciám sťažovateľky, ktorými sa domáhala ukončenia prvostupňového konania.

Ústavný súd zohľadnil všetky okolnosti prípadu, predovšetkým obdobia poznačené zbytočnými prieťahmi, celkovú dĺžku konania, povahu veci, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť a dospel k záveru, že v danom prípade suma 50 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľky za ujmu, ktorú utrpela.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Sťažovateľka nežiadala priznať trovy konania. Vzhľadom na viazanosť ústavného súdu návrhom (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), ústavný súd o trovách konania nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2006